

Słowo do Czytelnika · 7

Co to jest średniowiecze? · 8

Część pierwsza

POWSTAJE NOWY ŚWIAT

1 Bizancjum wczesnośredniowieczne · 12

Hellenizacja Cesarstwa · 12

Władza cesarska · 14

Armia · 17

Niepokoje religijne · 18

Kultura bizantyjska · 20

2 Podboje Arabów · 22

Mahomet i jego nauka · 23

Podboje arabskie · 24

Rozpad kalifatu · 26

Cywilizacja arabska · 27

3 Królestwa barbarzyńskie na zachodzie

Europy · 31

Plemiona germańskie · 31

Nowe królestwa · 31

Germanowie i Rzymianie · 34

4 Państwo Franków i cesarstwo Karola Wielkiego · 37

Merowingowie · 37

Karolingowie · 39

Ustrój karoliński · 40

Karol Wielki · 40

5 Rozpad cesarstwa karolińskiego · 44

Podział cesarstwa · 44

Schyłek Karolingów · 46

Początki narodów europejskich · 47

Nowe najazdy: Normanowie i Węgrzy · 48

6 Cesarstwo Ottonów · 52

Królestwo Niemieckie · 52

Królowie z dynastii saskiej · 52

Odnowienie cesarstwa · 53

Uniwersalizm Ottona III · 56

7 Społeczeństwo wczesnośredniowieczne · 59

Upadek miast · 59

Nowe podziały społeczne: chłop i rycerz · 61

Stosunki lenne · 65

Feudalizm · 67

8 Kultura wczesnośredniowieczna · 69

Religijność średniowieczna · 69

Klasztory · 73

Literatura · 75

Renesans karoliński · 77

9 Początki państw słowiańskich · 80

Słowiańszczyzna plemienna · 80

Państwo Samona · 83

Słowianie połabscy · 84

Wielkie Morawy · 84

Misja Cyryla i Metodego · 88

Początki Czech · 86

Słowiańszczyzna południowa · 87

Początki Rusi · 88

Charakter państw słowiańskich · 91

Chryścianizacja · 91

10 Narodziny państwa piastowskiego · 92

Podziały plemienne · 92

Państwo Polan · 94

Mieszko I · 96

Przyjęcie chrztu · 97

Bolesław Chrobry · 100

Zjazd gnieźnieński · 101

Wojny Bolesława Chrobrego · 102

Koronacja Chrobrego · 103

11 Załamanie państwa pierwszych Piastów · 104

Władza książęca · 105

Chryścianizacja · 107

Możni · 108

Organizacja grodowa · 108

Chłopi · 110

Konflikty społeczne · 111

Upadek państwa · 111

PYTANIA I ĆWICZENIA · 115

ROZKWIAT EUROPY ŚREDNIOWIECZNEJ

1 Odrodzenie gospodarcze na Zachodzie · 118

Postęp w rolnictwie · 118

Położenie chłopów · 122

Ożywienie gospodarki · 123

2 Życie rycerstwa średniowiecznego · 125

Zamki rycerskie · 125

Cnoty rycerskie · 127

Obyczaje rycerskie · 129

Stan szlachecki · 132

3 Miasto średniowieczne · 134

Odrodzenie miast · 135

Ustrój miejski · 136

Zabudowa miejska · 138

Spółeczność miejska · 139

Rzemieślnicy · 140

Handel · 141

Żydzi · 143

4 Gregorianiska reforma Kościoła · 145

Kryzys Kościoła · 145

Ruch odnowy · 146

Spór o inwestyturę · 149

Schizma wschodnia · 151

5 Krucjaty · 153

Turcy Seldżuccy · 153

Plany wojny świętej · 154

Pierwsza krucjata · 155

Królestwo Jerozolimskie · 157

Zakony rycerskie · 158

Upadek Królestwa Jerozolimskiego · 159

6 Monarchie Zachodu – ku państwu stanowemu · 162

Rozdrobnienie feudalne · 162

Francja · 163

Anglia · 166

Pięć królestw Hiszpanii · 170

7 Walka o „dominium mundi” · 172

Papiestwo u szczytu potęgi · 173

Cesarstwo Hohenstaufów · 175

Rozbicie polityczne Niemiec · 177

Zmierzch potęgi papiestwa · 179

8 Wschodnia ekspansja Niemiec w XII–XIII w. · 180

Podbój Połabii · 180

Marchia Brandenburska · 118

Państwo krzyżackie w Prusach i Inflantach · 182

Kolonizacja niemiecka na Wschodzie · 185

9 Podboje Mongołów · 188

Życie Mongołów · 188

Czyngis-chan · 189

Organizacja państwa i armii · 190

Wyprawa na Europę · 193

Rozpad imperium mongolskiego · 196

10 Europa Środkowa i Wschodnia w XI–XIII w. · 197

Czechy · 197

Węgry · 200

Ruś · 201

Początki księstw rumuńskich · 205

11 Drugie państwo polskie · 206

Odbudowa państwa i Kościoła · 206

Bolesław Szczodry · 208

Wzrost znaczenia możnych · 210

Bolesław Krzywousty · 212

12 Polska dzielnicowa · 216

Statut Krzywoustego · 216

Walki o tron senioracki · 217

Upadek władzy zwierzchniej · 220

Znaczenie możnych · 223

Upadek międzynarodowego znaczenia Polski · 224

13 Przebudowa wewnętrzna Polski · 225

Ustrój prawa książęcego · 225

Wielka własność ziemska. Immunitety · 225

Ożywienie osadnicze · 226

Kolonizacja na prawie niemieckim · 227

Miasta lokacyjne · 229

Znaczenie kolonizacji na prawie niemieckim · 232

14 Kultura pełnego średniowiecza · 236
Architektura: romanizm i gotyk · 236
Scholastyka i uniwersytety · 240
Literatura · 245
Życie religijne: herezje i nowe zakony · 246
PYTANIA I ĆWICZENIA · 253

Część trzecia

JESIEŃ ŚREDNIOWIECZA

1 Kryzys społeczeństwa średniowiecznego · 256
Załamanie rolnictwa · 256
„Czarna śmierć” · 257
Bunt chłopów · 258
Kryzys rycerstwa · 260
Zmiany w życiu miejskim · 261

2 Kryzys Kościoła późnośredniowiecznego · 264
Papieżstwo w Awinionie · 264
Wielka schizma zachodnia · 266
Ruch odnowy · 267
Koncylia · 269

3 Kryzys polityczny późnego średniowiecza · 272
Wojna stuletnia · 272
Rozkład Rzeszy Niemieckiej · 276
Początki Szwajcarii · 278
Unia państw skandynawskich · 279
Czechy · 279
Niebezpieczeństwo tureckie · 281

4 Zjednoczenie państwa polskiego · 283
Kryzys starego porządku społecznego · 283
Rozwój świadomości narodowej · 284
Ośrodki polityczne · 285
Rywalizacja zjednoczeniowa · 286
Władysław Łokietek · 288

5 Polska zjednoczona · 291
Stosunki Władysława Łokietka z sąsiadami · 291

Polityka zagraniczna Kazimierza Wielkiego · 294
Polityka wewnętrzna Kazimierza Wielkiego · 296
Sukcesja andegaweńska w Polsce · 299

6 Unia Polski z Litwą · 301
Królowa Jadwiga · 301
Unia w Krewie · 302
Początki Litwy · 303
Spory o kształt unii · 305
Znaczenie unii · 306

7 Polska Władysława Jagiełły w polityce europejskiej · 307
Konflikt polsko-krzyżacki · 307
Wielka Wojna · 309
Stosunki z Luksemburgami · 314
Sprawa następstwa tronu · 315

8 Jagiellończycy · 317
Władysław III · 317
Kazimierz Jagiellończyk · 319
Wojna trzynastoletnia · 320
Polityka dynastyczna Kazimierza Jagiellończyka · 323

9 Polskie społeczeństwo stanowe · 326
Obszar i ludność · 326
Gospodarka · 328
Stan chłopski · 329
Stan duchowny · 329
Stan mieszczański · 329
Stan szlachecki · 330
Początki sejmiku · 333

10 Kultura późnego średniowiecza · 335
Sztuka gotycka · 337
Upowszechnienie wykształcenia · 342
Filozofia i nauka · 343
Rozwój piśmiennictwa · 344
Nowy nurt intelektualny: humanizm · 349
PYTANIA I ĆWICZENIA · 351

Władcy Polski · 353
Tablice genealogiczne · 354
Indeks · 357